

MIRZO ULUG'BEK HAYOTI VA ILMIY-MA'RIFIY MEROSI

Jumambetova Durdana Shingis qizi

Qoraqalpog'iston Respublikasi Qonliqo'l tumani 8-sonli umumta'lim maktabining 10-sinf
o'quvchisi

Annotasiya: Ushbu maqolada buyuk astronom, matematik va davlat arbobi, Temuriylar sulolasining ulkan namoyandaligidan biri Mirzo Ulug'bek haqida so'z yuritiladi. U o'zining ilmiy faoliyati, astronomiya sohasidagi yutuqlari va ma'rifatparvarlik g'oyalari bilan tanilgan. Maqolada uning hayoti, ilmiy ishlari va ma'rifiy merosi yoritilgan.

Kalit so'zlar: Astronomiya, ilm-fan, jamiyat, ma'rifat, tadqiqot, yulduz

Аннотация: В данной статье говорится о великом астрономе, mathematician, и государственном деятеле Мирзо Улугбеке, одном из выдающихся представителей династии Тимуридов. Он известен своей научной деятельностью, достижениями в астрономии и просветительскими идеями. В статье освещены его жизнь, научные работы и просветительское наследие.

Ключевые слова: астрономия, наука, общество, просвещение, исследование, звезда.

Annotation: This article discusses the great astronomer, mathematician, and statesman Mirzo Ulugbek, a prominent representative of the Timurids. He is known for his scientific work, achievements in astronomy, and enlightenment ideas. The article highlights his life, scientific contributions, and educational legacy.

Keywords: Astronomy, science, society, enlightenment, research, stars.

Mirzo Ulug'bek 1394 yilda Samarqandda tug'ilgan. U o'zining bobosi Amir Temur davrida ilm-fan va madaniyatni rivojlantirishga katta e'tibor berilgani sababli, ilmgacha qiziqishi kuchayadi. Yoshligida yuqori ta'lim olgan Ulug'bek, dastlabki bilimlarini o'z otasi Shohrux va buyuk olimlar qo'lida egalladi.

Ulug'bek 1420-yillarda Samarqandda o'zining mashhur madrasasini (Ulug'bek madrasasi) barpo etdi, bu yerda ko'plab ilm-fan sohasidagi olimlar to'plandi.

Mirzo Ulug'bekning ilmiy merosi sifatida eng muhim asarlaridan biri "Zij-I Ulug'bek" (Ulug'bek jadvali) bo'lib, unda u osmon jismlari va ularning harakatlari haqida keng ma'lumotlar keltiradi. Ushbu asar, o'z zamonasida yaratilgan eng aniq astronomik jadval bo'lib, keyingi avlodlar uchun katta ahamiyatga ega bo'ldi. Ulug'bekning astronomiyadagi asosiy yutuqlari quyidagilar:

1. Yulduzlarning joylashuvi: U 1018 ta yulduzning joylashuvini aniq belgilagan.
2. Yil davomida Quyoshning harakati: Uning astronomik tadqiqotlari yordamida yil davomida Quyoshning harakatlarini hisoblashda aniq natijalarga erishilgan.
3. Matematik formulalar: Ulug'bek trigonometriya va matematik geometriya bo'yicha ham qimmatli ishlarni amalga oshirdi.

Mirzo Ulugʻbek maʼrifatparvarlik gʻoyalari amalga oshirishda oʻzining madrasasini tashkil etdi. 1420-yillarda Samarqandda bunyod etilgan Ulugʻbek madrasasi, oʻz davrining eng nufuzli ilmiy va taʼlim muassasalaridan biri boʻlib, koʻplab olimlar va talabalarga ilm-fan taʼlimini berdi. U yerda nafaqat astronomiya, balki falsafa, tibbiyot va adabiyot kabi fanlar ham oʻqitilgan. U oʻz madrasasida juda koʻp olimlarni, jumladan, Qozizoda Rumiy va Ali Qushchiy kabi mashhur astronomlarni tarbiyalagan. U oʻz asarlarida ilm-fan va maʼrifatning ahamiyatini taʼkidlagan, jamiyatni taraqqiyotga erishish uchun bilimga asoslangan yoʻlda harakat qilishga chaqirgan.

Mirzo Ulugʻbek hayoti va ilmiy merosi nafaqat oʻz zamonida, balki keyingi asrlarda ham insoniyat taraqqiyotiga katta taʼsir koʻrsatdi. Uning yutuqlari bugungi kunda ham oʻrganilmoqda va ilmiy merosi hozirgi avlodlar uchun ilhom manbai boʻlib xizmat qilmoqda. Ulugʻbekning asarlari va maʼrifatparvar gʻoyalari, tarixiy ahamiyatini saqlab qoladi va ilm-fan rivojiga hissa qoʻshishda davom etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdurauf Fitrat. "Mirzo Ulugʻbek va uning ilmiy merosi." — T.: Fan, 1955.
2. Shukurov, S. "Astronomiya tarixi: Mirzo Ulugʻbekning yutuqlari." — T.: Oʻqituvchi, 2000.
3. Beruniyning asarlari. "Tadqiqotlar va ilmiy fikrlar." — T.: Maʼnaviyat, 1999.
4. Muminov, I. "Temuriylar davri va ilm-fan." — T.: Sharq, 2008.